

POLTAVA UNIVERSITY OF
ECONOMICS AND TRADE

НАУКА І МОЛОДЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XI Міжнародної молодіжної
науково-практичної інтернет-конференції

(м.Полтава, 10 листопада 2025 року)

**Полтава
2025**

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

*До Всесвітнього дня науки в ім'я миру
та розвитку, Міжнародного року
кооперативів 2025*

НАУКА І МОЛОДЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**XI Міжнародної молодіжної науково-практичної
інтернет-конференції**

(м. Полтава, 10 листопада 2025 року)

**Полтава
ПУЕТ
2025**

Таким чином, трудовий потенціал є багатокомпонентною категорією, що визначає економічну динаміку регіону через інноваційну активність, продуктивність, конкурентоспроможність і соціальну згуртованість. Його формування та розвиток потребують комплексної інституційної політики, орієнтованої на інвестиції в освіту, охорону здоров'я, професійну підготовку, модернізацію ринку праці та покращення умов життєдіяльності населення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Шевченко І. Ю. Трудовий потенціал регіону: сутність та базова структура. *Економіка і регіон*. 2012. № 6. С. 141–145.
2. Костишина Т., Шаповалов В., Тужилкіна О. Актуальні проблеми інноваційного розвитку соціально-трудоного потенціалу регіону. *Грааль науки*. 2025. № 48. С. 58–66. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.10.01.2025.005>.

ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В БОЛГАРІЇ

К. Є. Жидкова, аспірант, спеціальність Міжнародні економічні відносини, група МЕВ МБ 6-21;

Б. В. Гаращенко, аспірант, спеціальність Менеджмент;

В. Р. Соколовський, аспірант, спеціальність Економіка

В. Ю. Стрілець, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин Полтавський університет економіки і торгівлі

Болгарія, як держава-член Європейського Союзу, демонструє стабільний розвиток бізнес-середовища, яке поєднує європейські стандарти регулювання з національними особливостями ринкової економіки. Водночас, підприємницька діяльність у цій країні стикається з низкою викликів, пов'язаних із бюрократичними процедурами, податковою політикою, судовою системою та рівнем прозорості державних інститутів.

Дослідження тенденцій розвитку економіко-правового середовища в Болгарії є важливим для розуміння можливостей і ризиків ведення бізнесу як для внутрішніх підприємців, так і для іноземних інвесторів. Зміни в нормативно-правовій базі, цифровізація державних послуг, а також посилення антикорупційних ініціатив формують нові умови для господарської діяльності. У цьому контексті аналіз сучасних викликів і тенденцій дозволяє оцінити конкурентоспроможність болгарського бізнес-клімату та визначити напрями його подальшого вдосконалення.

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції національних економік до світового ринку, особливу увагу дослідників і підприємців привертає вивчення економіко-правового середовища окремих країн. Зокрема, Андреева Л. О., Болтянська Л. О. та Грицаєнко М. І. у своїй праці досліджують інституційні та соціально-економічні умови розвитку підприємництва, зокрема вплив державної політики, регуляторних бар'єрів і доступу до фінансових ресурсів на бізнес-середовище [1]. Гринько Т. аналізує сучасні виклики підприємництва, серед яких цифровізація, зміни в податковій політиці та трансформація ринку праці, що безпосередньо пов'язано з тенденціями ведення бізнесу в країнах ЄС, зокрема Болгарії [2]. Денисенко М. П. зосереджується на оцінці стану підприємництва, динаміці його розвитку та чинниках, які визначають конкурентоспроможність підприємств у сучасних умовах [3]. Довгаль О. А. і Панкова Ю. М. розглядають соціокультурні аспекти розвитку міжнародного бізнесу, зокрема вплив культурних відмінностей і соціальних практик на ефективність підприємницької діяльності в різних країнах, що є актуальним у контексті аналізу особливостей болгарського бізнес-середовища [4].

Політичне середовище Болгарії має суперечливий вплив на умови ведення бізнесу. Індекс верховенства права у 2023 році становив $-0,01$, що відповідає 86-му місцю у світовому рейтингу, свідчаючи про відносно помірний рівень дотримання законодавства та наявність проблем у забезпеченні незалежності судової системи. Це може створювати певні ризики для підприємців, пов'язані з тривалими бюрократичними процедурами чи недостатньою передбачуваністю рішень у господарських спорах. Водночас показник ефективності уряду, який дорівнює $0,05$ і забезпечив Болгарії 5-те місце, свідчить про позитивну тенденцію до підвищення якості державного управління, покращення надання адміністративних послуг та більш раціональне використання ресурсів. Це створює сприятливі умови для розвитку підприємництва, особливо в контексті електронного урядування та дерегуляційних ініціатив.

Рівень політичної стабільності ($0,34$; 80 місце) характеризується як помірний: попри періодичні урядові кризи та зміни політичних коаліцій, країна залишається відносно безпечною для ведення бізнесу. Проте політична невизначеність часом впливає на темпи реалізації реформ і стабільність економічної

політики. Більш проблемною сферою залишається боротьба з корупцією: показник $-0,14$ (91 місце) свідчить про наявність системних труднощів, які знижують довіру інвесторів, ускладнюють прозорість державних процедур і можуть створювати додаткові витрати для бізнесу. Ще одним викликом є тіньова економіка, частка якої у 2015 році становила $20,83\%$ ВВП (110 місце у світі), що вказує на значну неформальну зайнятість та ухилення від оподаткування. Це спотворює конкуренцію, зменшує податкові надходження та формує нерівні умови для легальних підприємців. Загалом, політичне середовище Болгарії можна оцінити як стабільне, але з низкою структурних проблем – передусім у сфері правозастосування, корупції та неформальної економіки, які стримують повну реалізацію потенціалу бізнесу в країні [5].

Економічне середовище Болгарії у 2023–2024 роках загалом можна охарактеризувати як стабільне з помірними темпами розвитку, проте з наявністю окремих структурних обмежень, що впливають на динаміку бізнес-активності. Річний темп економічного зростання становить $2,81\%$, що відповідає 104-му місцю у світовому рейтингу. Такий показник свідчить про уповільнене, але стале відновлення економіки, що є сприятливим сигналом для інвесторів, хоча темпи залишаються нижчими за середньоєвропейські. Валовий внутрішній продукт на душу населення на рівні $15\,885,54$ доларів демонструє поступове зростання добробуту та купівельної спроможності населення, що створює внутрішній попит і стимулює розвиток малого та середнього бізнесу.

Високий рівень відкритості торгівлі ($119,68\%$, 37 місце у світі) відображає глибоку інтеграцію Болгарії у міжнародну економіку та її залежність від експорту й імпорту, що відкриває можливості для зовнішньоекономічної діяльності, але водночас робить економіку вразливою до глобальних коливань. Позитивним фактором є також покращення бізнес-очікувань: індекс ділової впевненості зріс до 20,9 пункту (порівняно з 18,6), що свідчить про зростання оптимізму серед підприємців щодо майбутнього виробництва, попиту та інвестицій. Це свідчить про певне відновлення після кризових періодів та покращення економічних очікувань.

Вартість започаткування бізнесу у Болгарії є однією з найнижчих у Європі – лише 1% від валового національного доходу

на душу населення, що створює сприятливі умови для відкриття нових підприємств. Це свідчить про зниження адміністративних бар'єрів і підтримку підприємницької ініціативи. Податкова система країни залишається конкурентною: низькі ставки податків роблять її привабливою для іноземних інвесторів, однак підприємства стикаються зі значним адміністративним навантаженням – понад 400 годин на рік на податкову звітність. Крім того, велика частка споживчих податків у структурі бюджету робить фінансову систему чутливою до змін у внутрішньому попиті.

Макроекономічна стабільність Болгарії підтримується низькими рівнями інфляції та безробіття. Інфляція у 2024 році становить 4,1 % проти 4,32 % у 2023 році, що свідчить про поступове зниження цінового тиску. Це сприяє прогнозованості витрат бізнесу та збереженню купівельної спроможності споживачів. Обмінний курс болгарського лева стабільний – 1 лев дорівнює приблизно 22,29 гривні, що відображає міцну валютну позицію, частково завдяки прив'язці лева до євро. Низьке безробіття, стабільна валюта й помірна інфляція створюють сприятливе середовище для розвитку інвестиційної діяльності та експорту. Загалом економічні показники Болгарії свідчать про наявність стабільного, відкритого та прогнозованого бізнес-клімату з низькими бар'єрами входу, однак зі стриманими темпами зростання, що потребує подальших реформ для підвищення ефективності та інноваційності економіки [5].

Отже, економіко-правове середовище Болгарії характеризується поєднанням стабільності та поступового реформування, що створює відносно сприятливі умови для ведення бізнесу. Країна має конкурентну податкову систему, низьку вартість започаткування підприємств і стабільну макроекономічну ситуацію, що стимулює інвестиційну активність. Водночас залишаються виклики, пов'язані з корупцією, бюрократією, недостатньою ефективністю правозастосування та впливом тіньової економіки. Незважаючи на ці обмеження, Болгарія продовжує інтегруватися у європейський економічний простір, активно розвиваючи цифровізацію, дерегуляцію та підтримку малого бізнесу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Андреева Л. О., Болтянська Л. О., Грицаєнко М. І. та ін. Підприємництво: соціально-економічне та інституціональне забезпечення розвитку : монографія. Мелітополь : Люкс, 2021. 300 с.

2. Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації : монографія / за заг. ред. Т. Гринько. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2023. 568 с.
3. Стан та тенденції розвитку сучасного підприємництва : монографія / за ред. М. П. Денисенка. Київ : ТОВ «ДКС центр», 2019. 464 с.
4. Довгаль О. А., Панкова Ю. М. Соціокультурні фактори розвитку сучасних форм міжнародного бізнесу : монографія. Харків : Видавець О. А. Мірошніченко, 2021. 224 с.
5. The Global Economy. URL: <https://www.theglobaleconomy.com>.

ДИНАМІКА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ІТАЛІЇ ТА ІСПАНІЇ

***А. О. Жирова**, спеціальність Міжнародні економічні відносини, група МЕН б-11*

***А. Л. Флегантова**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин – науковий керівник*

Полтавський університет економіки і торгівлі

В умовах сучасної глобальної економічної нестабільності порівняльний аналіз макроекономічних показників набуває особливої актуальності, адже дає змогу оцінити ефективність розвитку національних економік. Італія та Іспанія, як країни Європейського Союзу зі схожою економічною структурою, демонструють як спільні, так і відмінні тенденції у зміні основних макроекономічних показників.

Таблиця 1 – Макроекономічні показники Італії, 2020–2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
ВВП (GDP), млрд дол. США	1 907	2 179	2 103	2 301	2 370
ВВП на душу населення (GDP per capita), тис. дол. США	32,091	36,853	35,636	39,003	40,226
ВНД (GNI), млрд дол. США	1928	2154	2262	2237	2206
ВНД на душу населення (GNI per capita), тис. дол. США	32,600	36,760	39,060	38,610	38,290
Безробіття (Unemployment rate), %	9,16	9,50	8,07	7,63	6,78
Інфляція (Inflation), %	-0,14	1,87	8,2	5,62	0,98

Джерело: [1–6].